

К. А. Чернявський

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ КРЕДИТУВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Загальновідомо, що властивості об'єкта управління, у даному разі механізму кредитування економіки, та процесів, що відбуваються в ньому, визначають особливості управлінської діяльності. Характер механізму кредитування та кредитних відносин зумовлює низка факторів, таких як суспільний устрій, функціонуючі форми власності, економічна стабільність, місце і роль кредитних органів у країні.

Сучасний механізм кредитування має ознаки, характерні для ринкових умов. Так, згідно Положення НБУ «Про кредитування», затвердженого постановою № 246 Правління НБУ від 28.09.95 року передбачається дотримання підприємствами основних принципів кредитування: забезпеченості, цільового характеру, терміновості, поворотності, платності [1, с. 389]. Дотримання цих принципів за роки незалежності призвело до того, що значний сегмент позичальників базових галузей економіки залишився без кредитної підтримки. За умов, коли рентабельність підприємств базових галузей економіки в 3—5 разів є меншою за процентні ставки за кредитами комерційних банків, стимулююча дія принципу платності втрачає сенс. Виходячи з цього, нами теоретично обґрунтовано та побудовано алгоритм управління механізмом кредитування економіки на макrorівні.

На першому етапі визначається реальна потреба в кредитних ресурсах. Для цього ми визначаємо попит на кредит суб'єктів господарювання за наступною формулою [2, с. 36]:

$$C^d = BK_{cr} + \Phi_k \cdot K_3 - I\Phi_k + ДЗ^T, \quad (1)$$

де BK_{cr} — вимоги банків за наданими кредитами суб'єктам господарювання; Φ_k — вартість основних фондів; K_3 — коефіцієнт зносу основних фондів; $I\Phi_k$ — інвестиції в основний капітал; $ДЗ^T$ — дебіторська заборгованість між підприємствами та установами за товари, роботи, послуги.

За даною формулою ми розраховуємо попит як по економіці в цілому, так і по окремим регіонам України (областях).

На другому етапі нами оцінюється потенційна пропозиція кредитних ресурсів (C^s) на основі аналізу пасивів українських банків (капітал та резерви, депозити клієнтів, інші статті пасивів). Так само, як і попит, пропозицію кредитних ресурсів ми оцінюємо в цілому по економіці, так і по регіонам України.

На третьому етапі ми здійснюємо зіставлення попиту і пропозиції на кредитні ресурси. Порівнюючи загальний обсяг попиту і пропозиції на кредитні ресурси, ми визначаємо їх дефіцит (профіцит). Цей показник може слугувати орієнтиром при визначенні проміжної цілі грошово-кредитної політики Національного банку України. Зіставлення попиту і пропозиції на кредитні ресурси на регіональному рівні може слугувати підґрунтям щодо доцільності існування того чи іншого виду спеціалізованої банківської установи. Принципову схему моделей розвитку банківської установи на кредитному ринку України наведено на рис. 1 [3, с. 241].

Треба одразу зазначити, що за умов ($< 50 \% D$; $< 50 \% S$ — IV квадрант) доцільною буде модель розвитку малих та середніх універсальних комерційних банків, так як незначний попит з боку позичальників (в основному це малі та середні підприємства) можуть задовольнити тільки зазначена група банків, бо крупним та великим банкам економічно не вигідно (враховуючи ефект масштабу), надавати незначні кредити. Фактично, в переважній більшості, заявки на кредит з боку таких позичальників не розглядаються.

За умов ($< 50 \% D$; $> 50 \% S$ — I квадрант) доцільним є створення інвестиційно-акумуляючої інфраструктури, зокрема, у вигляді спеціалізованої ощадної банківської установи (з урахуванням обмежень закладених у Законі України «Про банки і банківську діяльність») з метою акумуляції депозитів фізичних осіб (переважно строкових), та шляхом міжбанківського кредиту розмістити ресурси в спеціалізованому інвестиційному банку. Його створення буде доцільним у тому сегменті регіонального кредитного ринку, де є значний незадоволений попит на кредитні ресурси на рівні рентабельності базових галузей економіки за пільговою процентною ставкою за кредит, маючи на увазі те, що мережа місцевих універсальних банків не спроможна задовольнити фактичний платоспроможний попит цих підприємств (III квадрант). У результаті залучення міжбанківського кредиту банківська установа застосовуючи власну активну кредитну політику зможе сформувати більше 50 % активів одного типу, і набуде статусу спеціалізованого інвестиційного банку (II квадрант).

Література

1. Гроші та кредит / За ред. М. І. Савлука. — К.: КНЕУ, 2001. — 602 с.
2. Чернявський К. А. Формування попиту на кредитні ресурси // Банківська справа. — 2008. — № 1. — С. 34—42.
3. Чернявський К. А. Формування інституційного забезпечення кредитного ринку в Україні // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. — Вип. 195. — В 4 т. — Том I. — Дніпропетровськ, 2004. — С. 233—244.

УДК 338

С. М. Чистов

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАСІБ БОРОТЬБИ З ЕКОНОМІЧНОЮ КРИЗОЮ

Нестабільність економічного і соціального поступу сучасної України обумовлена низкою зовнішніх і внутрішніх факторів.

Вплив зовнішніх чинників нестабільності достатньо вагомий. Світова фінансово-економічна криза внаслідок глобалізації економіки спричинила рецесію у багатьох країнах світу. Падіння на світових ринках попиту на традиційну для українського експорту продукцію негативно вплинула на вітчизняних товаровиробників. Заклики політиків і урядовців про необхідність за короткий термін переорієнтуватися українським підприємствам-експортерам на внутрішній ринок, як і очікувалося, виявилися нездійсненними. Для розв'язання структурних диспропорцій в економіці України, які накопичувалися десятиліттями, необхідні принципово інші підходи. Ці підходи мають ґрунтуватися на стратегічному плануванні, яке неможливе без кардинального реформування державного управління економікою.

Фактори економічної кризи зовнішнього походження виявилися не менш передбачуваними, ніж внутрішні. Ринкові перетворення 1990-х років у першому десятилітті ХХІ століття поступово втратили свій поштовх. Для забезпечення динамічного розвитку вкрай необхідна копітка повсякденна діяльність державних органів з реформування економіки й соціальної сфери, налагодження і корекції механізму державного управління. Однак політична нестабільність, непослідовність економічної політики, дискординація діяльності усіх гілок влади сприяли де-факто